

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

Εκπαιδευτικό Πακέτο για την αξιοποίηση
των Αναμνήσεων ως εργαλείο μάθησης

Ευρωπαϊκό πρόγραμμα
«Οι αναμνήσεις μου- Η ιστορία μας»
Ενεργός Ευρωπαϊκή Μνήμη

Banca Della Memoria

Ελληνική Τράπεζα Αναμνήσεων

“Η ιστορία συχνά αντιμετωπίζεται, μέσα στα παραδοσιακά εκπαιδευτικά πλαίσια, ως μάθημα άχρηστο και αφηρημένο, το οποίο ασχολείται με το παρελθόν και με ανθρώπους που δεν υπάρχουν πια. Η προφορική ιστορία βοηθάει να νιώθουμε ότι η ιστορία συμβαίνει σε ανθρώπους σαν κι εμάς, σε ανθρώπους συνηθισμένους, στο οικογενειακό περιβάλλον και στην καθημερινότητα και, με αυτό τον τρόπο, η ιστορία σχηματίζει τις εμπειρίες μας και αυτό που είμαστε. Αλλά αυτό δεν περιορίζεται εκεί: προβάλλοντας τον ενεργό ρόλο απλών ανθρώπων στην ιστορία, η προφορική ιστορία βοηθάει τους μαθητές να νιώθουν ενεργοί παίκτες στην Ιστορία, οπότε η ενασχόληση με αυτή γίνεται πιο ευχάριστη και ουσιαστική”.

ALESSANDRO PORTELLI, Ιστορικός
Storia orale come scuola, in “memoria/memorie” (2006)
Η προφορική ιστορία ως σχολείο (2006)

Περιεχόμενα

Εισαγωγή στο πρόγραμμα	7
I. Το ευρωπαϊκό πλαίσιο	7
II. Η πρότασή μας	8
III. Ειδικοί στόχοι του προγράμματος	9
IV. Το εκπαιδευτικό πακέτο	10
Εισαγωγή στην Προφορική Ιστορία	11
I. Προέλευση	11
II. Προφορική ιστορία	13
III. Χαρακτηριστικά της συνέντευξης	17
Το πρόγραμμα memoro	21
Παράρτημα 1: Τεχνικός εξοπλισμός για την καταγραφή βίντεο	25
Παράρτημα 2: Καταγραφή	27
Παράρτημα 3: Μοντάζ βίντεο	35
Παράρτημα 4: Δραστηριότητες για την τάξη	37

Εισαγωγή στο πρόγραμμα

Ο πλούτος της ζωής βρίσκεται στις αναμνήσεις που έχουμε ξεχάσει.
Cesare Pavese, Ιταλός ποιητής

I. Το ευρωπαϊκό πλαίσιο

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια, μεταξύ των στόχων της, έχει θέσει τη δέσμευση **διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς μέσω της ανάκτησης της μνήμης**, η οποία αποτελεί κύρια αξία της ταυτότητας του Ευρωπαίου Πολίτη.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση
βασίζεται σε
θεμελιώδεις αξίες,
όπως η ελευθερία, η
δημοκρατία και ο
σεβασμός των
δικαιωμάτων.

Προς αυτή, λοιπόν, την κατεύθυνση, δημιουργήθηκε η ανάγκη να υπάρξει μία ειδική δράση με τίτλο «Ενεργός Ευρωπαϊκή Μνήμη» μέσα στο πλαίσιο «Η Ευρώπη για τους Πολίτες», το οποίο ασχολείται με την ενεργό συμμετοχή των πολιτών στη δημιουργία της Ευρώπης.

Το συγκεκριμένο πλαίσιο έχει ως στόχο την κατανόηση των βασικών αξιών της ΕΕ, όπως η ελευθερία, η δημοκρατία και ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μέσα από τη μνήμη της καταπάτησης αυτών των αξιών από τον ναζισμό, τον φασισμό και τον σταλινισμό στην Ευρώπη.

Μέσα από τη μνήμη των θυμάτων και τη διαφύλαξη των τόπων και των αρχείων που συνδέονται με τις εκτοπίσεις, οι Ευρωπαίοι θα διατηρήσουν τη μνήμη του παρελθόντος, ακόμα και των πιο σκοτεινών πλευρών του, και είναι επιτακτική ανάγκη να δράσουμε άμεσα γιατί οι μάρτυρες των γεγονότων σιγά σιγά χάνονται και εναπόκειται πλέον στον καθένα από εμάς να διατηρήσει τη μνήμη.

II. Η πρότασή μας

Το πρόγραμμα «Οι αναμνήσεις μου-Η ιστορία μας» ήταν, για το 2012, ένας από τους νικητές της πρόσκλησης «Ενεργός Ευρωπαϊκή Μνήμη». Το πρόγραμμα αυτό είναι μία συνεργασία της Banca della Memoria Onlus και της μη κερδοσκοπικής οργάνωσης «Ελληνική Τράπεζα Αναμνήσεων».

Η πρωτοβουλία έχει ως στόχο να βοηθήσει τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές να προσεγγίσουν με ένα διαφορετικό τρόπο τη σημασία της διατήρησης της μνήμης του ναζισμού και του φασισμού στην Ελλάδα και στην Ιταλία, μέσω της χρήσης των νέων τεχνολογιών και της άμεσης επαφής των νέων με τους πρωταγωνιστές αυτής της ιστορικής περιόδου.

Κατά μία ευρύτερη έννοια, το πρόγραμμα θέλει να δώσει έμφαση στη σημασία της μνήμης, όχι μόνο ως πλαίσιο της κοινωνικο-πολιτιστικής μας ταυτότητας, ατομικής και συλλογικής, αλλά και ως μέσο μίας διαφορετικής προσέγγισης της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Για την επίτευξη του στόχου αυτού, το έργο θα βασιστεί στην εμπειρία της ιταλικής μη-κερδοσκοπικής οργάνωσης σχετικά με την καταγραφή και διάδοση της προφορικής μνήμης, που είναι ζωτικής σημασίας στην Ιταλία, αλλά κυρίως στην Ελλάδα, όπου παρατηρείται μία αύξηση της ξενοφοβίας και όπου ο φόβος της οικονομικής κρίσης στην καθημερινότητα μπορεί να οδηγήσει στη δημιουργία εξιλαστηρίων θυμάτων.

Το πρόγραμμα αυτό έχει τη φιλοδοξία, όταν ολοκληρωθεί, να βοηθήσει στη διαμόρφωση μίας διαφορετικής προσέγγισης του μαθήματος της Ιστορίας και να τονίσει τη σημασία της μνήμης σε μία δημοκρατική κοινωνία.

**2012 - Ευρωπαϊκό
Έτος Ενεργού
Γήρανσης και
Αλληλεγγύης μεταξύ
των Γενεών**

Στόχος αυτού του έτους είναι να αυξηθεί η ευαισθητοποίηση σχετικά με τη συμβολή των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας στην κοινωνία. Επιδιώκεται η ενθάρρυνση των φορέων χάραξης πολιτικής και των ενδιαφερόμενων μερών σε όλα τα επίπεδα, ώστε να αναλάβουν δράση για να δημιουργηθούν καλύτερες ευκαιρίες παράτασης του επαγγελματικού βίου και να ενισχυθεί η αλληλεγγύη μεταξύ των γενεών.

III. Ειδικοί στόχοι του προγράμματος

1. Συμμετοχή του κοινού στη διατήρηση και διαίωνιση της μνήμης των ιστορικών τραγωδιών.
2. Καταγραφή των αναμνήσεων των θυμάτων των Ναζί στην Ελλάδα και στην Ιταλία.
3. Ενίσχυση του ρόλου των ηλικιωμένων στην κοινωνία, άρση του αποκλεισμού τους ως τεχνολογικά αναλφάβητων, προβολή του ρόλου τους ως φορέων ζωντανής ιστορίας.
4. Έμφαση στην εκπαίδευση των νέων σχετικά με την αξία των ηλικιωμένων στην κοινωνία και στη γεφύρωση του χάσματος των γενεών.

Τι είναι η ενεργός γήρανση;

Ενεργός γήρανση σημαίνει να μεγαλώνουμε με καλή υγεία και ως ισότιμα μέλη της κοινωνίας, να αισθανόμαστε πιο ανεξάρτητοι στην καθημερινή μας ζωή και πιο ενεργοί πολίτες.

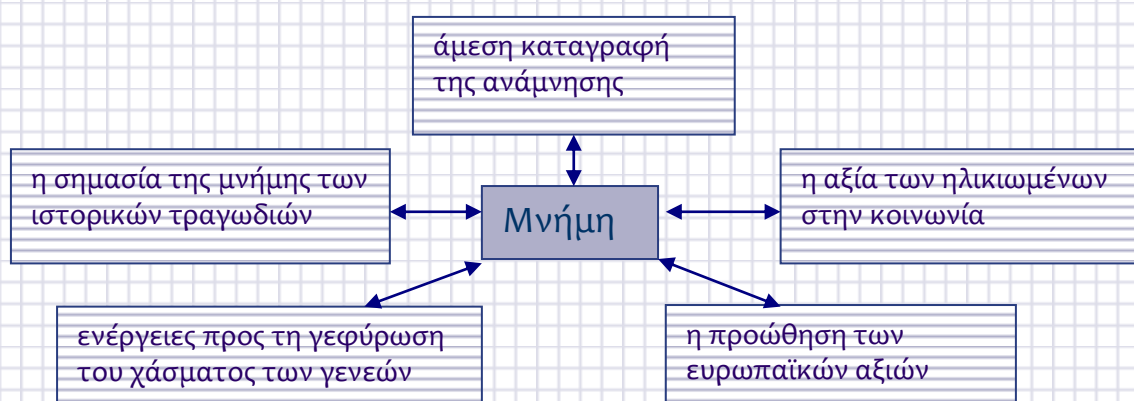
Άσχετα από την ηλικία μας, μπορούμε πάντα να συμμετέχουμε δραστήρια στην κοινωνία και να απολαμβάνουμε μια καλύτερη ποιότητα ζωής.

Στόχος μας πρέπει να είναι η όσο το δυνατόν καλύτερη αξιοποίηση του τεράστιου δυναμικού που διαθέτουμε, ακόμη και σε πιο προχωρημένη ηλικία.

<http://europa.eu/ey2012/>

Προς αυτή την κατεύθυνση προβλέπεται σεμινάριο εκπαιδευτικών και διάθεση σχετικού εκπαιδευτικού υλικού σε οκτώ σχολεία στην Ελλάδα και στην Ιταλία, με σκοπό την εισαγωγή των μαθητών στον κόσμο της εξερεύνησης αναμνήσεων.

Οι μαθητές που συμμετέχουν θα πρέπει να ενθαρρύνονται μέσω κλασικής, αλλά και μη κλασικής μαθησιακής διαδικασίας, ώστε να συμμετέχουν στην ανάλυση κοινών θεμάτων, όπως:

Οι αναμνήσεις που συλλέγονται θα αποτελέσουν ένα σημείο επαφής, όχι μόνο μεταξύ διαφορετικών γενεών, αλλά και μεταξύ χωρών: το πρόγραμμα προσφέρει τον ιδανικό χώρο για την ανταλλαγή γνώσεων και ιστορίας μεταξύ των διαφόρων χωρών.

Κατά τη διάρκεια του έργου, οι μαθητές που παίρνουν μέρος θα πρέπει να συμμετέχουν στη συλλογή των αναμνήσεων. Έχουν τη δυνατότητα να ανεβάσουν βίντεο, φωτογραφίες, την περιγραφή της τάξης τους ή του σχολείου τους, να ενημερώνουν το προφίλ τους και να επικοινωνούν μέσα σε ένα καινούριο περιβάλλον.

IV. Το εκπαιδευτικό πακέτο

Το εκπαιδευτικό πακέτο περιλαμβάνει:

1. Περιγραφή του ευρωπαϊκού προγράμματος: «Οι αναμνήσεις μου – Η ιστορία μας»
2. Εισαγωγή στην προφορική ιστορία
3. Πληροφορίες για το πρόγραμμα MemoGo – Τράπεζα Αναμνήσεων
4. Ιδέες για εκπαιδευτικές δραστηριότητες με τους μαθητές, εντός της σχολικής αίθουσας
5. Οδηγίες για την καταγραφή αναμνήσεων σε βίντεο
6. Τεχνικές οδηγίες για το μοντάζ

Το πρόγραμμα «Οι αναμνήσεις μου – Η ιστορία μας» υποστηρίζεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, η Ευρώπη για τους Πολίτες (Europe for Citizens - EACEA).

1. Το σχολείο σας έχει συμμετάσχει μέχρι τώρα σε ευρωπαϊκό πρόγραμμα;
2. Ποια πιστεύετε ότι είναι τα οφέλη για τους μαθητές;
3. Ποιες εμπειρίες, εκτός διδακτέας ύλης, έχετε εισάγει στα μαθήματά σας;
4. Τι είδους μη συμβατικό εκπαιδευτικό υλικό θα θέλατε να χρησιμοποιήσετε στα μαθήματά σας;

Εισαγωγή στην Προφορική Ιστορία

*Η μνήμη κάθε ανθρώπου είναι η προσωπική του λογοτεχνία.
Aldous Huxley, Βρετανός ποιητής*

I. Προέλευση

Όπως παρατήρησε ο Paul Thompson: «Η προφορική ιστορία είναι τόσο παλιά, όσο και η ιστορία.» Στην πραγματικότητα, αυτό το πεδίο, που είναι πολύ κοντινό με αυτό της ιστορικής αφήγησης, έχει τις ρίζες του στην Αρχαία Ελλάδα, όταν, για πρώτη φορά, η ανθρωπότητα άρχισε να ασχολείται με την πιστή αναδόμηση του παρελθόντος.

Αρχαία Ελλάδα

Ο **Θουκυδίδης**, στον «Πελοποννησιακό Πόλεμο», ισχυρίστηκε ότι το έργο του ήταν ιστορικά αληθές, αφού ήταν ο ίδιος παρών στα γεγονότα που περιγράφει και ακόμα και όταν δεν ήταν παρών, είχε φροντίσει να διασταυρώσει τα γεγονότα. Ο **Ηρόδοτος** θεωρούσε τον διάλογο ένα εργαλείο ιστορικής γνώσης. Άλλωστε ο διάλογος δεν είναι παρά μία μορφή συνέντευξης, δηλαδή το τυπικό εργαλείο της προφορικής ιστορίας.

Με τον **Πλάτωνα**, ο διάλογος γίνεται ένα γνωστικό και θεωρητικό εργαλείο. Μπορούμε να πούμε ότι **Οι Διάλογοι** του Πλάτωνα είναι το ιστορικό αρχέτυπο της συνέντευξης, όπως εμείς τη θεωρούμε, δηλαδή να ρωτάς και να απαντάς. Η διαλεκτική του **Σωκράτη** είναι επίσης μία μορφή συνέντευξης: για να ανακαλύψει την αλήθεια θέτει ερωτήσεις στον εαυτό του και στους γύρω του, υπογραμμίζοντας ταυτόχρονα την αξία του προφορικού λόγου σε σχέση με τον γραπτό. Ο Σωκράτης εξηγεί στον Φαίδρο ότι ο γραπτός λόγος είναι μόνο μία αντιγραφή του ζωντανού, προφορικού διαλόγου και, ενώ η

γραφή αποκοιμίζει τη μνήμη, ο προφορικός λόγος την ξυπνά και τη βγάζει από τη λήθη.

Παρόλο που είχε τόσους ένθερμους υποστηρικτές στην αρχαιότητα, η προφορική ιστορία έχασε, με το πέρασμα των αιώνων, τη σημασία της προς χάριν της γραπτής ιστορίας, η οποία έγινε η κύρια ιστορική πηγή: η αντίληψη, σύμφωνα με την οποία η άμεση μαρτυρία ήταν πιο δυνατή από τις πηγές, ανατράπηκε σταδιακά, μέχρι τη μέγιστη αναγνώριση του γραπτού ντοκουμέντου.

Μεταξύ 1700 και 1800, στο πλαίσιο προσπάθειας μίας συστηματοποίησης της Ιστορίας, παράλληλα με την ανάπτυξη του Διαφωτισμού, ο Berthold Georg Niebuhr (1776-1831), συγγραφέας της *Römische Geschichte – Kleine historische Schrifte*, αναπτύσσει μία κριτική προσέγγιση της χρήσης των πηγών, στην οποία το γραπτό ντοκουμέντο, ιδανικά επίσημο, προηγείται οποιουδήποτε άλλου υλικού και θεωρείται μοναδική πηγή γνώσης σχετικά με το παρελθόν. Η προσέγγιση αυτή, βαθιά επηρεασμένη από μία ιδεολογική αντίληψη που θέλει την ιστορία προϊόν της άρχουσας τάξης, της μοναδικής τάξης με δυνατότητα ελέγχου του γραπτού λόγου, κέρδισε σημαντικό έδαφος. Σημαντικές ήταν οι πολιτικές συνέπειες της αναδόμησης του παρελθόντος, η οποία βασίστηκε αποκλειστικά σε υλικό της άρχουσας τάξης, αποφεύγοντας οποιαδήποτε εξωτερική παρέμβαση: αναμνήσεις, δημοτικό τραγούδι, λαϊκή ποίηση.

1700

Μία πρώτη ένδειξη αλλαγής εμφανίστηκε το 1800 με τον Μαρξισμό, ο οποίος, εξετάζοντας τις θέσεις της εργατικής τάξης, άρχισε να αναλύει την ιστορία όχι μόνο μέσω της «απόλυτης αλήθειας», αλλά και προσπαθώντας να αντιληφθεί τις κοινωνικές αλλαγές. Με αυτή τη λογική και άλλες επιστήμες, όπως η Κοινωνιολογία, η Οικονομία, η Φιλοσοφία, καθώς και καινούριες μέθοδοι, όπως η επί τόπου ανάλυση και η αφήγηση, γίνονται κομμάτι της ιστορικής ανάλυσης.

1800

1900

Ήταν στην αρχή του 1900 που η ανάπτυξη των κοινωνικών σπουδών και των νέων τεχνολογικών μέσων, π.χ. μαγνητόφωνο, επέτρεψαν το άνοιγμα της ιστορικής μεθοδολογίας σε κάθε πτυχή της ζωής. Η καθημερινότητα ξανα-αποκτά αξία ως χώρος διασύνδεσης όλων αυτών που σχηματίζουν την κοινωνία και καθορίζουν την ανάπτυξή της. Η καθημερινή ζωή των απλών ανθρώπων αποκτά αξία στην ιστορική ανάλυση που προσεγγίζει μία σφαιρική κατανόηση της Ιστορίας. Η ίδια η ιστορία αποσχίζεται λοιπόν από την άρχουσα τάξη και, με την έλευση του προφορικού λόγου, αλλάζει σχήμα, όρια και διαστάσεις για να γίνει συλλογική κληρονομιά.

“..η ειδική συμβολή της προφορικής ιστορίας έγκειται στο να συμπεριληφθούν στην ιστορική έρευνα οι εμπειρίες και οι προοπτικές ομάδων ανθρώπων, οι οποίες σε διαφορετική περίπτωση, θα είχαν μείνει «κρυμμένες από την Ιστορία».

Robert Perks & Alistair Thomson, The Oral History Reader

II. Προφορική ιστορία

Ο όρος «προφορική ιστορία» χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά με τη σημερινή του σημασία από τον Αμερικανό Winslow C. Watson, στις 20 Οκτωβρίου 1863 στο Μονπελιέ. Με τον όρο αυτό, ή μάλλον με τον όρο «χρήση προφορικής ιστορίας» εννοούμε:

Προφορική Ιστορία Ορισμός

→η χρήση των προφορικών μαρτυριών των πρωταγωνιστών ή συμμετεχόντων στα ιστορικά γεγονότα ως ιστορική πηγή.

Θα πρέπει βέβαια να τονίσουμε τη διαφορά μεταξύ της **προφορικής ιστορίας** και της **προφορικής παράδοσης**. Με τον όρο **ιστορική παράδοση** εννοούμε τη μεταβίβαση και την αναβίωση της πολιτιστικής κληρονομιάς μίας ομάδας μέσω προφορικού λόγου, ενώ με τον όρο **προφορική ιστορία** εννοούμε αφηγήσεις ατομικές: μία διαδικασία έρευνας της μνήμης των πρωταγωνιστών των γεγονότων.

Βασικό εργαλείο της προφορικής ιστορίας είναι η συνέντευξη, δηλαδή ένας διάλογος μεταξύ δύο ή περισσότερων ατόμων, με ερωτήσεις που έχουν σκοπό να αντλήσουν πληροφορίες από τον συνεντευξιαζόμενο. Προφανώς ο διάλογος αυτός χρειάζεται μία άμεση σχέση των δύο μερών της συνέντευξης και από αυτή τη σχέση εξαρτάται το αποτέλεσμα της συνέντευξης.

Μέσω της συνέντευξης μπορούμε να προσκομίσουμε βασικές πληροφορίες, πάντα σεβόμενοι τον αφηγητή. Υπάρχουν τεχνικές, οι οποίες όμως δύσκολα μπαίνουν σε αυστηρά πλαίσια, είναι πάντα σε άμεση εξάρτηση με την ευαισθησία και πείρα του ερευνητή.

Μία πολύ ενδιαφέρουσα μαρτυρία είναι αυτή του **Nuto Revelli**, συγγραφέα του «Ο κόσμος των νικημένων» (“Il mondo dei vinti”) και του «Δυνατό δαχτυλίδι» (“L'anello forte”), ο οποίος θεωρείται από πολλούς ένας από τους πρωτεργάτες της ιταλικής προφορικής ιστορίας: «Μόλις μπαίνω σε ένα σπίτι αγροτών, μετά από την τελετουργία του χαιρετισμού, εξηγώ το σχέδιο της έρευνάς μου και συζητάω όσο το δυνατόν περισσότερο με τον αφηγητή. Είναι η στιγμή κατά την οποία προσπαθώ να γνωριστώ με το άτομο που έχω απεναντί μου. Μετά, τον συμβουλεύω να δώσει μία χρονολογική σειρά στην αφήγησή του. Αν δεχτεί τη συμβουλή μου, ακόμα καλύτερα. Αν αντίθετα επιλέξει μία δική του σειρά, δεν τον διακόπτω, τον αφήνω να συνεχίσει όπως προτιμάει. Κατά τη διάρκεια της αφήγησης συμμετέχω με συναίσθημα σε ό,τι ακούω. Δε μένω σιωπηλός με το μαγνητόφωνο, προσέχω όμως να μην επηρεάσω τον αφηγητή, να μην τον διακόπτω για να μη χάνει τη ροή της ομιλίας του. Δεν τον βομβαρδίζω με ερωτήσεις, ούτε περιορίζω την αφήγηση του σε μία απλή αναφορά. Η μέση διάρκεια κάθε αφήγησης είναι τριών ωρών.»

Μία συμβουλή για τη συνέντευξη είναι να αρχίσουμε να μιλάμε με τους ανθρώπους από τους οποίους θα πάρουμε συνέντευξη, να δημιουργηθεί οικειότητα, η οποία θα μας βοηθήσει να καταλάβουμε τι ερωτήσεις μπορούμε να κάνουμε ή αν πρέπει να κάνουμε κάποιο συμβιβασμό. Μερικές φορές μία άμεση ερώτηση μπορεί να μην έχει το επιθυμητό αποτέλεσμα, για

παράδειγμα οι λαϊκές αφηγήσεις και οι παροιμίες είναι μέρος της πολιτιστικής μας παράδοσης, αλλά αν ζητάμε στους αφηγητές αφηγήσεις θα τις έχουμε χωρίς δυσκολία, αν ζητάμε παροιμίες όχι, ακόμα και αν τις γνωρίζουν. Η παροιμία χρησιμοποιείται από τον λαό όταν χρειάζεται, δηλαδή είναι κομμάτι της καθημερινής επικοινωνίας και δύσκολα τοποθετείται εκτός του πλαισίου στο οποίο ανήκει για να αποτελέσει μία ξεχωριστή γνώση.

Η συνέντευξη προσπαθεί να «κοιτάξει μέσα» στον συνεντευξιαζόμενο, συνήθως μέσω των ερωτήσεων. Αυτή είναι η ωραία αλλά και ρευστή πλευρά της συνέντευξης: να γνωρίζεις ότι μπορείς όλα να τα πετύχεις κάνοντας τις σωστές ερωτήσεις και ότι, την ίδια στιγμή, είναι η ίδια η ερώτηση, η οποία θέτει διάφορα μεθοδολογικά και πρακτικά ζητήματα. Η φύση της σχέσης μεταξύ των δύο μελών της συνέντευξης επηρεάζει την ίδια την ερώτηση και είναι προφανές ότι η κάθε ερώτηση επηρεάζει την απάντηση.

Η εργασία με προφορικές πηγές είναι κυρίως μια τέχνη της ακρόασης και της σχέσης, της σχέσης μεταξύ αυτών που παίρνουν τη συνέντευξη και των συνεντευξιαζομένων (διάλογος), της σχέσης ανάμεσα στο παρόν στο οποίο μιλάμε και στο παρελθόν για το οποίο μιλάμε (ανάμνηση), της σχέσης μεταξύ του δημοσίου και του ιδιωτικού, της σχέσης μεταξύ του προφορικού και του γραπτού λόγου.

Η συνέντευξη είναι μία καταλυτική στιγμή κατά την οποία συγκρούονται δύο κόσμοι, ο καθένας είναι συγχρόνως παρατηρητής και παρατηρούμενος: αυτό το κάτι που είναι το αποτέλεσμα της δικής μας καταγραφής, λαμβάνεται μόνο μέσω της διαλεκτικής συνάντησης των δύο προσωπικοτήτων, του παρατηρούμενου και του παρατηρητή, και προέρχεται από το διανοητικό οικοδόμημα που δημιουργείται. Αν σε κάποιες καταγραφές-π.χ. στατιστικές και ποσοτικές- ο παρατηρητής μπορεί να περιορίσει τον ρόλο του στο να κάνει ουδέτερη καταγραφή, στη συνέντευξη πρέπει να θέσει ερωτήσεις, ήδη από τη στιγμή που κάποιος θέτει μία ερώτηση, είναι εκτεθειμένος, είναι βαθιά στο παιχνίδι. Ένα από τα πιο δύσκολα καθήκοντα του ερευνητή είναι να καταφέρει να απαγκιστρωθεί από τις υποβόσκουσες προκαταλήψεις.

Πρώτο κριτήριο μίας επιτυχημένης επικοινωνίας είναι η προθυμία και των δύο να ακούν τον συνομιλητή τους. Επιβάλλεται η δημιουργία κατάλληλης ατμόσφαιρας, στην οποία ο ερευνητής είναι ανοικτός στο να δέχεται, ενώ και ο αφηγητής είναι πρόθυμος να προσφέρει, δημιουργώντας μία γέφυρα κατάλληλη για τη μεταφορά γνώσης. Σε ορισμένες περιπτώσεις, όταν δημιουργείται πρόσφορο έδαφος επικοινωνίας, μπορούμε να καταγράψουμε τις πιο ιδιαίτερες

και προσωπικές αναμνήσεις, συχνά απροσπέλαστες από το κοινό. Τέτοια περίπτωση αποτελούν οι ιστορίες γυναικών, αόρατων στην επίσημη ιστορία, ένας ολόκληρος κόσμος που ήταν παρών και στήριζε τον «επίσημο» κόσμο.

Το πιο ενδιαφέρον κομμάτι είναι ο πλούτος, η ζωντάνια των λεπτομερειών που ενδεχομένως θα προκύψουν από μία ανάμνηση. Είναι ένα χρωματιστό μωσαϊκό: μία ποικιλία ανθρώπων, ιδιαιτεροτήτων, γεγονότων που βοηθούν στο να συνειδητοποιήσουμε ότι η ιστορία είναι γεμάτη από αντιθέσεις και παθιασμένα προσωπικά δράματα.

Η χρήση της συνέντευξης προσφέρει τη δυνατότητα μιας σημαντικής επέκτασης των υποκειμενικών ιστορικών πηγών - απομνημονεύματα και ντοκιμαντέρ - σε σχέση με την κλασική ιστοριογραφία. Μπορούμε λοιπόν να μιλάμε για «εκδημοκρατισμό» των πηγών.

Οι προφορικές πηγές μπορούν να χρησιμοποιηθούν για μία ποικιλία θεμάτων, όπως η ιστορία του ατόμου, της οικογένειας, της δουλειάς, των πολιτικών κινημάτων, των τοπικών κοινοτήτων, αλλά και ειδικών γεγονότων (πόλεμοι, οικονομικές κρίσεις, περιβαλλοντικές καταστροφές).

Η ιστορία ζει σε έγγραφα και μαρτυρίες. Οι προφορικές πηγές είναι ένα σημαντικό και πολύπλοκο εργαλείο για την ιστορική ανάλυση, το οποίο είναι σε θέση να εμπλουτίσει το περιεχόμενο και το νόημα της επίσημης ιστορίας, προσφέροντας μία πιο ολοκληρωμένη και λεπτομερή εικόνα του τι συνέβη. Η συνέντευξη, είτε σε μορφή γραπτού κειμένου είτε σε μορφή βίντεο, αποθηκευμένη σε σκληρό δίσκο ή σε οποιοδήποτε άλλο μέσο αποθήκευσης, μπορεί να αποτελέσει ένα ιστορικό ντοκουμέντο, μία μαρτυρία, την οποία ο ιστορικός μπορεί να χρησιμοποιήσει. Η γενική αρχή, η βάση του ιστορικού έργου - όπως και με κάθε επιστημονική εργασία - είναι ότι όλα τα έγγραφα, στοιχεία, μαρτυρίες, κλπ. πρέπει να τα δεχόμαστε, αφού αξιολογήσουμε την αυθεντικότητα και την αξιοπιστία τους.

«Η ακρόαση των μαρτυριών επιτρέπει στον μελετητή να γράψει μία ιστορία πολυφωνική, τον αποτρέπει από μία ανακατασκευή απόλυτα λογική και τον προστατεύει από απόλυτες αποφάσεις.»

Odile Rudelle και Jean-Pierre Rioux
5^ο Διεθνές Συνέδριο Προφορικής Ιστορίας,
Βαρκελώνη 1985

III. Χαρακτηριστικά της συνέντευξης

Αμεσότητα

Ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά της συνέντευξης είναι, χωρίς αμφιβολία, η αμεσότητά της. Ο συνεντευξιαζόμενος-αφηγητής πρέπει να απαντήσει στις ερωτήσεις στον δεδομένο χώρο και τη δεδομένη χρονική στιγμή, στηριζόμενος μόνο στις αναμνήσεις του και στη διάθεση εκείνης της στιγμής. Τι είδους αμεσότητα μπορούμε να προσδώσουμε στη συνέντευξη; Η συνέντευξη μπορεί να γίνει με ή χωρίς την καθοδήγηση των ερωτήσεων του «εξερευνητή» και ο αφηγητής με αυθορμητισμό, πραγματικό ή τεχνητό, στηρίζεται αποκλειστικά στον εαυτό του και στις αναμνήσεις του που σχετίζονται με τα θέματα που του έχουν προταθεί. Όμως και στις δύο περιπτώσεις που προαναφέραμε, η αμεσότητα είναι καθαρά συμβατική. Ο ερωτών προδιαθέτει τις συνθήκες της απάντησης. Το ίδιο, όμως, συμβαίνει και όταν δεν υπάρχουν ερωτήσεις. Η παρουσία μέσου καταγραφής αναπόφευκτα δημιουργεί στον αφηγητή την ανάγκη να «οργανώσει» την αφήγησή του. Η συνέντευξη, ως καταγραφή «ζωντανής συνείδησης», μνήμης αλλά και μαρτυρίας, τοποθετείται στον χώρο της λογοτεχνικής δημιουργίας, αλλά και των ιατρικών, θεραπευτικών πρακτικών. Στις κοινωνικές επιστήμες, όπως και στην Ιστορία, δεν υπάρχει, ακόμη, λόγος να πιστεύουμε ότι ένα τέτοιο βίωμα μεταβάλλει την αξία των πληροφοριών που αντλούμε από τη συνέντευξη, για την οποία η παρουσία του ιδίου του πρωταγωνιστή είναι η πρώτη ιστορική και κοινωνική πληροφορία που μας ενδιαφέρει. Σίγουρα, άλλωστε, δεν αρκεί η έλλειψη ερωτήσεων για να εκλείψει (εφόσον επιθυμούμε να εκλείψει) η «οργάνωση» της αφήγησης. Αν η "οργάνωση" της αφήγησης θεωρείται δεδομένη μπροστά σε ένα λευκό χαρτί που περιμένει να γεμίσει, είναι το ίδιο πιθανή μπροστά σε ένα μικρόφωνο και μία βιντεοκάμερα, ακόμα και αν γίνει προσπάθεια να περάσει απαρατήρητη (δύσκολο, αν όχι αδύνατο) η φυσική παρουσία του εξερευνητή αναμνήσεων. Η αμεσότητα βέβαια, ακόμα και στην περίπτωση της συνέντευξης, δεν αποτελεί εγγύηση της ακρίβειας της αφήγησης, παρά μόνο του αυθορμητισμού αυτής. Όμως και σε αυτή την περίπτωση, όπως και για άλλου είδους ιστορικά ντοκουμέντα, η αξιοπιστία τους ελέγχεται από τις πληροφορίες

που μας δίνουν άλλες ιστορικές πηγές. Η συνέντευξη λοιπόν δεν απολαμβάνει κανένα προνόμιο σε σχέση με άλλου τύπου ιστορικές πηγές. Σίγουρα, όμως, κατά τη διάρκεια μίας συνέντευξης μπορούν να ειπωθούν πράγματα που δεν μπορούν να γραφούν.

Όλα αυτά καθιστούν τη χρήση από τον ιστορικό, της συνέντευξης ή μέρους αυτής πολύ δύσκολη. Η χρήση της συνέντευξης απαιτεί, σε αντίθεση με άλλα ντοκουμέντα αυτού του τύπου, κριτική ανάλυση και ανίχνευση ειδικών χαρακτηριστικών, διαδικασίες πολύ πιο δύσκολες στον προφορικό, παρά στον γραπτό λόγο.

Περσοναλισμός και υποκειμενικότητα

Υπάρχει ένα ειδικό χαρακτηριστικό του τύπου της ιστορικής πηγής που συνιστά η συνέντευξη: είναι μία προσωπική μαρτυρία, υποκειμενική. Στην πραγματικότητα η ανάμνηση αναπτύσσεται στο μυαλό του αφηγητή, ενώ δίνεται έμφαση σε κάποια γεγονότα έναντι κάποιων άλλων μέσω του λόγου του (τόνος, εκφορά λόγου, ιδιωματισμοί κτλ). Ο προφορικός λόγος λοιπόν δεν είναι απλά ένα μέσο μεταφοράς πληροφοριών, αλλά ένα βασικό συστατικό τους και η υποκειμενικότητα του αφηγητή και του μάρτυρα, συχνά ασυνείδητα παρούσες, είναι αναπόσπαστο κομμάτι της αφήγησης. Η μνήμη δεν είναι απλώς μία αποθήκη δεδομένων από την οποία μπορούμε να ανακτήσουμε πληροφορίες, αλλά μία συνεχώς αναπτυσσόμενη και μεταβαλλόμενη, ιδιαίτερα πολύτιμη, διαδικασία, είναι ακριβώς η αφήγηση του πώς η ιστορία εισέβαλε στη ζωή τους (π.χ.: οι ιστορίες των παππούδων για τους βομβαρδισμούς), το οποίο αποτελεί τον πυρήνα της προφορικής ιστορίας.

Πρέπει πάντα να έχουμε κατά νου το θέμα της «ιστορικής ακρίβειας» και να εμβαθύνουμε σε θέματα όπως η υποκειμενική προσέγγιση, η σχέση ιστορίας και μνήμης και η σχέση μεταξύ προσωπικής και συλλογικής («αναγνωρισμένης») ιστορίας. Πολλές φορές προκαταλήψεις, προπαγάνδα και ισχυροί κοινωνικοί, οικονομικοί και θρησκευτικοί κύκλοι χειραγωγούν και διαμορφώνουν τη συλλογική φαντασία, γεγονός που γίνεται ευκολότερα κατανοητό αν λάβουμε υπόψη μας τις κοινωνικο-πολιτικές συνθήκες κάθε χρονικής περιόδου.

Ιστορική Ακρίβεια

Κλείνοντας τον προβληματισμό σχετικά με την προφορική ιστορία, θα σημειώσουμε ότι η συνάντηση και ο διάλογος ανάμεσα σε δύο άτομα δεν είναι μόνο μία ευκαιρία να αποκτήσουν γνώσεις, είναι κυρίως μία ευκαιρία μάθησης. Μέσα από τη συζήτηση και την επαφή, οι κοινωνικές και ηλικιακές διαφορές ανάμεσα στους δύο συμμετέχοντες αμβλύνονται.

Ο Alessandro Portelli, Ιταλός ιστορικός γνωστός στο χώρο της προφορικής ιστορίας, θεωρεί ότι η καταγραφή μίας ανάμνησης πρέπει να είναι για όλους μας μία πηγή προβληματισμού και ένα κίνητρο για τους εκπαιδευτικούς να προσφέρουν στους μαθητές τους ερεθίσματα, ώστε να συμμετέχουν ενεργά στην ανάκτηση των αναμνήσεων που είναι μέρος του πολιτισμού μας.

1. Έχετε χρησιμοποιήσει ξανά τη μέθοδο της συνέντευξης σε κάποια σχολική δραστηριότητα;
2. Προσπαθήστε να βρείτε ένα θέμα, το οποίο επικεντρώνεται στην προφορική ιστορία και ενισχύει τη διεπιστημονικότητα της χρήσης της προφορικής ιστορίας.
3. Συζητήστε στην τάξη τις βασικές έννοιες. Τι σημαίνουν για τους μαθητές σας έννοιες όπως μνήμη, ιστορία, ανάμνηση, αξίες, συλλογική ταυτότητα, εμπειρίες;

→ **Η μνήμη του μέλλοντος:** για να εξοικειωθούν οι μαθητές με την έννοια, προσπαθήστε να τους κάνετε να αισθανθούν μέρος της ιστορίας. Καταγράψτε τις δικές τους αναμνήσεις από ένα ιστορικό γεγονός που έχουν ζήσει και αναλύστε μαζί τους τις διαφορές και τις ομοιότητες των μαρτυριών τους.

Το πρόγραμμα memoro

*Το παρελθόν δεν είναι νεκρό, στην πραγματικότητα δεν είναι
καν παρελθόν.*

William Faulkner, Νομπελίστας Συγγραφέας

Χώρες από 4
διαφορετικές
ηπείρους
συμμετέχουν στο
memoro.

Πολλοί από εμάς αναπολούμε τις ιστορίες που ακούγαμε από τους παππούδες μας, με το πέρασμα του χρόνου εκτιμούμε την αξία τους και συχνά ανατρέχουμε σε αυτές για να αντλήσουμε έμπνευση.

Οφείλουμε να διατηρήσουμε την ατομική και συλλογική μνήμη, να αναγνωρίσουμε την αξία των εμπειριών των προηγούμενων γενεών, και να διατηρήσουμε τις μαρτυρίες τους ως παρακαταθήκη για τις επόμενες γενιές.

Το πρόγραμμα Memoro - Τράπεζα Αναμνήσεων - είναι μία "μη κερδοσκοπική" διαδικτυακή πρωτοβουλία, αφιερωμένη στη συλλογή και δημοσίευση βίντεο και αφηγήσεων ανθρώπων γεννημένων πριν το 1950, σε μορφή ιστοριών διάρκειας μερικών λεπτών.

325 εξερευνητές
αναμνήσεων
παγκοσμίως

Η διαδικασία αυτή έχει ως σκοπό την ελεύθερη δημοσίευση και προβολή του υλικού. Ως μέσο επικοινωνίας επιλέχθηκε το διαδίκτυο και συγκεκριμένα ένας δικτυακός τόπος, για τη συλλογή και τη διάδοση των βίντεο και των ηχητικών αρχείων.

Σε αντίθεση με παρόμοιες πρωτοβουλίες, στο Memoro, προκειμένου να διασφαλιστεί ο σκοπός και η συνοχή του έργου, υπάρχουν περιορισμοί ως προς τη φόρτωση του υλικού, το οποίο και ελέγχεται από τη συντακτική ομάδα.

Το Memoro - Τράπεζα Αναμνήσεων - είναι μία μη κερδοσκοπική πρωτοβουλία που ξεκίνησε στο Τορίνο της Ιταλίας τον Αύγουστο του 2007. Από το Σεπτέμβριο του 2009, υπεύθυνη για τη διαχείριση του προγράμματος στην Ιταλία είναι η Associazione Banca della Memoria ONLUS. Η Ελληνική

Τράπεζα Αναμνήσεων που ιδρύθηκε το Μάιο του 2011, είναι ο αποκλειστικός συνεργάτης του Memoro για την Ελλάδα.

Η επιλογή των αρχείων ήχου και βίντεο δεν είναι τυχαία. Το βίντεο είναι το πιο "άμεσο" μέσο, δεν παραποιεί το μήνυμα. Η φωνή, τα πρόσωπα, οι εκφράσεις είναι αναπόσπαστο κομμάτι της αφήγησης. Από την άλλη, ο ήχος δίνει τη δυνατότητα αναδρομής σε διηγήσεις ανθρώπων που δεν υπάρχουν πια. Οι ηχογραφημένες διηγήσεις είναι αναμνήσεις πολύτιμες. Το αρχείο ήχου δίνει επίσης τη δυνατότητα καταγραφής σε αυτούς που δε διαθέτουν βιντεοκάμερα ή που καταγράφουν άτομα που ζουν μακριά, μέσω τηλεφώνου.

Το 1893 έχει γεννηθεί ο γηραιότερος αφηγητής του memoro (Ιταλία).

Η επιλογή του διαδικτύου έγινε με κριτήριο την ευκολία πρόσβασης στο περιεχόμενο. Διευκολύνει τη συμβολή στη δημιουργία καινούριου περιεχομένου, καθώς και θεματικών διαδρομών. Άλλωστε το διαδίκτυο είναι το μέσο των νέων, που είναι οι βασικοί αποδέκτες των πολύτιμων αναμνήσεων.

Το Memoro - Τράπεζα Αναμνήσεων φιλοδοξεί να αποτελέσει την ηλεκτρονική εκδοχή των διηγήσεων των παππούδων στα εγγόνια τους. Αλλά δεν περιορίζεται σε αυτό: το Memoro είναι μία κοινότητα που δημιουργεί περιεχόμενο, κρατάει ενήμερα τα μέλη της μέσω ενημερωτικών δελτίων και κοινωνικών δικτύων, σχολιάζει και ψηφίζει βίντεο, οργανώνει ποικίλες δραστηριότητες και συνεργάζεται με τοπικούς φορείς.

Ένας από τους στόχους του Memoro είναι η προσέλκυση χρηστών που επιθυμούν να συμμετέχουν στη συλλογή αναμνήσεων, ώστε οι αφηγητές να είναι οι πραγματικοί πρωταγωνιστές. Αυτός ήταν και ο λόγος για τον οποίο δημιουργήθηκε ο ρόλος του "εξερευνητή αναμνήσεων" (αυτός που εξερευνά και τελικά συλλέγει αναμνήσεις) και του "αφηγητή" (αυτός που διηγείται μία ανάμνηση). Εξερευνητής αναμνήσεων γίνεται όποιος ανεβάσει μία ανάμνηση-έχει προσωπική σελίδα στον ιστότοπο, στην οποία υπάρχει λίστα των αναμνήσεων που έχει ανεβάσει, ενώ μπορεί να δημιουργήσει θεματικές διαδρομές, να ενημερώσει την κοινότητα για κάτι που θεωρεί σημαντικό κ.α.

1998 αφηγητές παγκοσμίως

Ο κάθε αφηγητής έχει επίσης την προσωπική του σελίδα, στην οποία μπορούμε να βρούμε όλες τις αναμνήσεις που έχει διηγηθεί, σχετικές φωτογραφίες, βιογραφικά στοιχεία κ.α.

Διεθνής χαρακτήρας και γεωγραφική κάλυψη

Η μνήμη είναι παγκόσμια αξία. Το Memoro λοιπόν είχε από την αρχή σχεδιαστεί με επίγνωση μίας μελλοντικής διεθνούς διάστασης.

Όταν το Memoro ξεκινάει την πορεία του σε μία χώρα, φροντίζει να αναπτύσσεται ανεξάρτητα στη χώρα αυτή, αλλά και ως μέρος μίας διεθνούς κοινότητας μέσα από τη διεθνώς κοινή αρχική σελίδα.

Σήμερα το Memoro δραστηριοποιείται στις παρακάτω χώρες:

Ιταλία, Γερμανία, Ισπανία, Γαλλία, Ηνωμένο Βασίλειο, Αργεντινή, Πουέρτο Ρίκο, Βενεζουέλα, ΗΠΑ, Ιαπωνία, Καμερούν, Πολωνία και Ελλάδα

Σύντομα θα φτάσει και στο Βέλγιο, στον Καναδά, στην Αυστραλία και στην Κίνα.

Παράρτημα 1

Τεχνικός εξοπλισμός για την καταγραφή βίντεο

Βιντεοκάμερα

Σχετικά με την καταγραφή:

- ✓ ελέγξτε τη βιντεοκάμερα αν έχει είσοδο για εξωτερικό μικρόφωνο. Όλες οι κάμερες έχουν εσωτερικό μικρόφωνο, αλλά η ποιότητα είναι καλύτερη με χρήση εξωτερικού μικροφώνου.
- ✓ ενημερωθείτε σχετικά με τα χαρακτηριστικά του υπολογιστή που θα γίνει η επεξεργασία (μνήμη, θύρα FIREWIRE, λογισμικό).

Υπάρχουν διάφορα μοντέλα βιντεοκάμερας, με διαφορετικά χαρακτηριστικά - η βασική διαφοροποίηση αφορά στο μέσο καταγραφής του βίντεο. Τα παλαιότερα μοντέλα γράφουν σε κασσέτες mini DV: τα μοντέλα αυτά εξασφαλίζουν υψηλή ποιότητα βίντεο και ήχου, αλλά το τελικό αρχείο είναι ελάχιστα συμπιεσμένο, οπότε το μέγεθός του είναι πολύ μεγάλο (μία ώρα βίντεο μπορεί να είναι 12-15GB!). Επίσης η μεταφορά ενός τέτοιου βίντεο στον υπολογιστή απαιτεί τον ίδιο χρόνο με την πραγματική διάρκεια του βίντεο, ενώ απαιτεί θύρα FIREWIRE.

Άλλες βιντεοκάμερες γράφουν σε εσωτερικό σκληρό δίσκο ή σε κάρτα μνήμης (κυρίως SD), παρόμοια με αυτές των φωτογραφικών μηχανών. Συνήθως τέτοιες βιντεοκάμερες πραγματοποιούν μία μικρή συμπίεση στο αρχείο (μία ώρα βίντεο δίνει αρχείο ~3-4 GB), οπότε αυτό μεταφέρεται γρηγορότερα. Επιπλέον αυτές οι βιντεοκάμερες μπορούν να συνδεθούν στον υπολογιστή μέσω θύρας USB, που είναι διαθέσιμη σε όλους τους υπολογιστές.

Μικρόφωνο

Η καλή ποιότητα ήχου κάνει το βίντεο σας πιο ενδιαφέρον. Όλες οι βιντεοκάμερες έχουν ενσωματωμένο μικρόφωνο, κατάλληλο για καταγραφή των ήχων του περιβάλλοντος, αλλά μπορεί να αποδειχτεί προβληματικό για την καταγραφή συγκεκριμένης φωνής, αφού θα καταγράφονται και ήχοι του περιβάλλοντος.

Συστήνεται η χρήση εξωτερικού μικροφώνου, ειδικού στην καταγραφή ήχων μετωπικών ή ελαφρά πλευρικών. Ένα τέτοιο μικρόφωνο τοποθετείται σε μικρή απόσταση από τον αφηγητή για καλύτερα αποτελέσματα:

Τρίποδο

Για να αποφύγετε μια διαρκώς κινούμενη εικόνα, συστήνεται η χρήση τριπόδου ή, σε περίπτωση απουσίας τριπόδου, άλλων μέσων στήριξης. Το να κρατάτε συνεχώς τη βιντεοκάμερα είναι επικίνδυνο και κουραστικό.

→ **Συμβουλές κατά την αγορά:** το τρίποδο θα πρέπει να επιλέγεται ανάλογα με το βάρος της κάμερας που θα στηρίξει, επίσης, πρέπει να είναι αρκετά υψηλό, ώστε να μη χρειάζεται να σκύψουμε να δούμε στο σκόπευτρο της κάμερας, ενώ είναι σημαντικό να είναι ρυθμιζόμενο.

Παράρτημα 2

Καταγραφή

Προτάσεις για την αλληλεπίδραση με τον αφηγητή

Κάθε μορφή συζήτησης είναι αποδεκτή (αρκεί να είναι μέσα στο πλαίσιο του νόμου και στο πλαίσιο της κοινής λογικής, χωρίς βωμολοχίες, προσβολές προς τρίτους κτλ)! Η μόνη προϋπόθεση είναι ο αφηγητής να έχει γεννηθεί πριν από το 1950. Αυτός ο κανόνας μπορεί να παραβλεφθεί μόνο σε συνεντεύξεις για συγκεκριμένα έργα.

- Η αφήγηση πρέπει να είναι ατομική (καταγραφή ενός αφηγητή κάθε φορά). Καλό είναι να μην καταγράφονται ταυτόχρονα σύζυγοι, λόγων πιθανών προστριβών, διορθώσεων κτλ.
- Πριν στήσετε τη βιντεοκάμερα, μιλήστε λίγο με τον αφηγητή. Ξεκινήστε εξηγώντας του τι είναι η Ελληνική Τράπεζα Αναμνήσεων και το Memoiro Project, ποιοι είναι οι στόχοι του, πού θα χρησιμοποιηθεί το υλικό που θα καταγράψετε, για να μην υπάρχουν παρανοήσεις. Δώστε στον αφηγητή το φυλλάδιο παρουσίασης της οργάνωσης.
- Μάθετε ποιος είναι απέναντί σας: συμπλήρωστε κάποιες πληροφορίες για τη ζωή του αφηγητή στο αντίστοιχο έντυπο (π.χ. σύντομη περιγραφή της ζωής του/της).
- Μπορείτε να φωτογραφίσετε παλιές φωτογραφίες που διαθέτει ο αφηγητής και θέλει να μοιραστεί μαζί σας, δηλαδή να φωτογραφίσετε ψηφιακά μία παλιά φωτογραφία.
- Δώστε στο αφηγητή δύο αντίτυπα του Εντύπου Συγκατάθεσης – Δήλωσης Παραχώρησης Δικαιωμάτων (βλ. επόμενη ενότητα). Το ένα θα το κρατήσει αυτός και το άλλο θα το υπογράψει στο τέλος της καταγραφής και

θα το παραδώσετε στην Τράπεζα μαζί με το υπόλοιπο υλικό. Ίσως είναι αμήχανη στιγμή, αλλά είναι μία απαραίτητη νομικά διαδικασία. Μην παρουσιάσετε το έντυπο στο τέλος της καταγραφής, θα φανεί σαν να τον υποχρεώνετε να υπογράψει.

- Μόλις σπάσει ο πάγος και αναπτυχθεί κλίμα εμπιστοσύνης, μπορείτε να στήσετε τον εξοπλισμό.
- Εξηγήστε στον αφηγητή ότι το βίντεο θα υποστεί επεξεργασία, οπότε τα σημεία στα οποία νιώθει αμήχανος ή οι μεγάλες παύσεις θα αφαιρεθούν. Εξηγήστε ότι πρέπει να μιλάει δυνατά και καθαρά και να μην απευθύνεται σε προσωπικά σε εσάς, αλλά σε ένα ευρύτερο, άγνωστο κοινό. Όπου κριθεί απαραίτητο, υπάρχει η δυνατότητα υποτιτλισμού.
- Να κρατάτε σημειώσεις κατά τη διάρκεια της αφήγησης, ώστε να τις χρησιμοποιήσετε στην περιγραφή των ιστοριών, στον ορισμό των λέξεων - κλειδιά ή στο κείμενο παρουσίασης του αφηγητή.
- Εξηγήστε στον αφηγητή ότι δεν πρέπει να παραλείψει ημερομηνίες, περιόδους και τοποθεσίες στην αφήγησή του. Μπορεί να δουν τις συνεντεύξεις άτομα που δεν είναι γνώστες των συγκεκριμένων ιστορικών περιόδων ή περιοχών.
- Εάν είναι απαραίτητο, ξεκινήστε, ρωτώντας τον αφηγητή κάτι σχετικά με την παιδική του ηλικία, ώστε αυτός να νιώσει πιο άνετα με την παρουσία της κάμερας και του μικροφώνου
- Η αφήγηση δεν πρέπει να είναι ένα χρονογράφημα της ζωής του αφηγητή, αλλά μία περισσότερο ή λιγότερο, λεπτομερής περιγραφή σχετικά με κάποια συμβάντα, δράσεις ή αναμνήσεις που αφορούν σε μια συγκεκριμένη περίοδο, άτομο ή συμβάν
- Μην διακόπτετε τον ειρμό σκέψεων του αφηγητή. Περιμένετε μέχρι να ολοκληρώσει τη σκέψη του, πριν του κάνετε ερωτήσεις σχετικά με περαιτέρω λεπτομέρειες,

ακόμα και στην περίπτωση που αυτό που λέει δεν είναι κατανοητό ή είναι άσχετο με αυτό που τον ρωτήσατε. Ενημερώστε τον αφηγητή με πολύ άμεσο και φιλικό τρόπο σχετικά με οτιδήποτε παρατηρήσετε που δεν πάει καλά κατά τη διάρκεια της καταγραφής. (από ένα πίνακα στον τοίχο μέχρι ένα φυλλαράκι μαϊντανού που έχει κολλήσει στα δόντια του).

- Αν ο αφηγητής αναφέρει κάποια ιδιαίτερα ενδιαφέροντα ιστορία, παρακινήστε τον να συνεχίσει.
- Παρεμβαίνετε όσο το δυνατό λιγότερο στην αφήγηση με ήχους ή θορύβους (τηλέφωνο, ρολόι, βραχιόλια, αναπνοές, αναστεναγμούς, ψίθυρους κ.τ.λ). Αν και πιθανά δικά σας επιφωνήματα θα βοηθούσαν την αφήγηση, καλύτερα να τα αποφεύγετε, γιατί είναι δύσκολο να αφαιρεθούν κατά την επεξεργασία.
- Σημειώστε στο αποθηκευτικό μέσο την ημερομηνία, τον τόπο αφήγησης καθώς και το όνομα του αφηγητή.
- Θυμηθείτε να πάρετε το έντυπο συγκατάθεσης που υπέγραψε ο αφηγητής.
- Να ευχαριστήσετε τον αφηγητή και να τον πληροφορήσετε σχετικά με την ημερομηνία δημοσίευσης, μέρους ή ολόκληρης, της αφήγησης.

Έντυπο Συγκατάθεσης - Δήλωση Παραχώρησης Δικαιωμάτων

Μετά την παρουσίαση του σκοπού του προγράμματος, θα δώσετε στον αφηγητή δύο αντίτυπα του Εντύπου Συγκατάθεσης – Δήλωσης Παραχώρησης Δικαιωμάτων, αναφέροντας τη χρησιμότητα του συγκεκριμένου εντύπου. Μετά το πέρας της καταγραφής, ο αφηγητής πρέπει να υπογράψει το ένα από αυτά τα έντυπα, το οποίο και θα σας δώσει για να το παραδώσετε στην Τράπεζα Αναμνήσεων μαζί με το υπόλοιπο υλικό της καταγραφής. Το δεύτερο αντίτυπο το κρατάει ο αφηγητής.

Στο έγγραφο αυτό, ο αφηγητής δηλώνει ότι:

- είναι ενήλικας,

- συμφωνεί να παραχωρήσει την αφήγηση, χωρίς καμία οικονομική αποζημίωση,
- χορηγεί στην Ελληνική Τράπεζα Αναμνήσεων όλα τα πνευματικά δικαιώματα σχετικά με την αφήγησή του, ώστε αυτή να χρησιμοποιηθεί στο διεθνές πρόγραμμα MEMORO και σε άλλους εκπαιδευτικούς, ερευνητικούς και πολιτιστικούς σκοπούς.
- εγγυάται ότι οτιδήποτε έχει καταγραφεί κατά τη διάρκεια της αφήγησής του είναι σύμφωνο με το νόμο
- δηλώνει ότι γνωρίζει ότι η Ελληνική Τράπεζα Αναμνήσεων δεν μπορεί να αποφασίσει σχετικά με οποιοδήποτε έλεγχο του βίντεο.

Είναι πολύ σημαντικό ο αφηγητής να συμπληρώσει όλα τα απαιτούμενα στοιχεία (όνομα, επώνυμο, τόπος, χρονολογία γέννησης, τόπος κατοικίας, κλπ.), να συμπληρώσει την ημερομηνία στο κάτω μέρος του φυλλαδίου και να υπογράψει. Εάν οι αφηγητές είναι άτομα με ειδικές ανάγκες (π.χ. αν η καταγραφή της αφήγησης πραγματοποιήθηκε σε κάποιο ίδρυμα), είναι απαραίτητο το Έντυπο Συγκατάθεσης - Δήλωση Παραχώρησης Δικαιωμάτων να υπογραφεί και από τον νόμιμο κηδεμόνα, όπως ορίζει ο νόμος.

Βιντεοκάμερα

- Επιλέξτε τη θέση που θα τοποθετήσετε τη βιντεοκάμερα σας (να είναι κοντά σε πρίζα). Προσέχετε πάντα τη μπαταρία της κάμερας. Είναι καλύτερα η βιντεοκάμερα να είναι πάντα στην πρίζα
- Να είστε προσεκτικοί με τη χωρητικότητα του αποθηκευτικού μέσου. Σε περίπτωση που γεμίσει, διακόψτε την καταγραφή της αφήγησης, αντικαταστήστε το και έπειτα ζητήστε από τον αφηγητή να συνεχίσει.
- Ξεκινήστε την βιντεοσκόπηση λίγα λεπτά πριν από την αφήγηση, μένοντας κοντά στην κάμερα

Φωτισμός

- Ο χώρος, στον οποίο θα γίνει η καταγραφή, πρέπει να είναι φωτεινός. Αποφύγετε χώρους χωρίς παράθυρα ή με

ασθενή φωτισμό. Ο φυσικός φωτισμός δίνει πάντα καλύτερα αποτελέσματα, αλλά και το τεχνητό φως μπορεί να είναι αρκετό για μία καλή καταγραφή.

- Μην τοποθετείται τον αφηγητή σε σημείο με «οπίσθιο φωτισμό». (οπίσθιος φωτισμός: η κύρια πηγή φωτός είναι απέναντι από την κάμερα, πίσω από το θέμα προς λήψη). Σε μία τέτοια περίπτωση παίρνουμε εικόνες με το πρόσωπο του αφηγητή εντελώς σκοτεινό.
- Δεν πρέπει να είναι παρούσα στο πλαίσιο πηγή φωτός. Σε μία τέτοια περίπτωση το πρόσωπο του αφηγητή θα βγει σκοτεινό.

Κάδρο

- Να βρείτε το βέλτιστο κάδρο είναι αδύνατο. (Εδώ απλά αναφέρουμε τα συνηθέστερα λάθη.)
- Επιλέξτε ένα ωραίο φόντο-ίσως με τμήματα αντικειμένων, επίπλων κτλ. που σχετίζονται με την αφήγηση. Αν δε σας ικανοποιεί ο χώρος, εστιάστε στο πρόσωπο του αφηγητή. Μην αφήνετε τον αφηγητή «κολλημένο» στον τοίχο, φροντίστε να είναι σε κάποια απόσταση από αυτόν.
- Βρείτε ένα μέρος, όπου ο αφηγητής θα αισθάνεται άνετα. Καλύτερα να είναι καθισμένος, παρά όρθιος, για να μην κουράζεται και για να αποφεύγεται η συχνή κίνηση, που θα έκανε το βίντεο λιγότερο ευχάριστο.
- Μην τοποθετήσετε τον αφηγητή σε θέση προφίλ. Δεν είναι απαραίτητο να κοιτάζει μετωπικά την κάμερα. Το καλύτερο είναι να είστε εσείς ακριβώς πίσω από την κάμερα, ώστε ο αφηγητής να σας κοιτάει, οπότε η λήψη του προσώπου του θα είναι επιτυχής.
- Ρυθμίστε το πλαίσιο λήψης, ώστε ο αφηγητής να μπορεί να κινηθεί χωρίς να βγαίνει εκτός πλαισίου (μην κάνετε πολύ κοντινές λήψεις).

- Εξωτερικό γύρισμα θα παρουσίαζε ενδιαφέρον, αλλά καλό είναι να αποφεύγεται λόγω των μη ελεγχόμενων παραγόντων (διέλευση ανθρώπων, οχημάτων, συννεφιά, αέρας κτλ)

Ήχος

- Στηρίζτε το μικρόφωνο στη δική του βάση και κοντά στον αφηγητή.
- Επιλέξτε ένα ήσυχο μέρος ως τόπο καταγραφής της αφήγησης (όχι θορυβώδη μπαρ ή εστιατόρια) – ειδικά αν χρησιμοποιείτε το μικρόφωνο που έχει ενσωματωμένο η κάμερα- ώστε να μην καταγραφούν εξωτερικοί ήχοι. Ήχοι που μπορεί να φαίνονται ασήμαντοι, μπορεί στο βίντεο να είναι πολύ ενοχλητικοί.
- Δώστε προσοχή στην ποιότητα του ήχου που θα έχει το βίντεο σας, ειδικά εάν βιντεοσκοπείτε στην ύπαιθρο.
- Αν η κάμερά σας έχει ακουστικό, χρησιμοποιήστε το για να ελέγξετε τον ήχο (π.χ. παρεμβολή κινητών τηλεφώνων).
- Αν δεν μπορείτε να ελέγξετε τον ήχο, κάντε μία δοκιμαστική εγγραφή.
- Η φωνή σας δεν πρέπει να επικαλύπτει τη φωνή του αφηγητή. Πρέπει να μιλάει μόνο ο αφηγητής. Συγγενικά και φιλικά πρόσωπα μπορούν να είναι παρόντα στο χώρο, αλλά δεν πρέπει να παρεμβαίνουν ή να φαίνονται στην κάμερα. Αν θέλουν να κάνουν κάποιο σχόλιο ή να βοηθήσουν την αφήγηση, θα πρέπει να περιμένουν κάποιο διάλειμμα αυτής.
- Να είστε προσεκτικοί με τη χρήση του μικρόφωνου: να ελέγχετε αν όλες οι μπαταρίες έχουν φορτισθεί πριν από κάθε καταγραφή.
- Ελέγξτε, πριν από την έναρξη μιας καταγραφής, αν το μικρόφωνο είναι ενεργοποιημένο και συνδεδεμένο με την κάμερα.

- Να προβείτε σε δοκιμή του μικροφώνου πριν ξεκινήσετε την καταγραφή και φροντίστε ώστε το μικρόφωνο να είναι εκτός του πλαισίου λήψης της κάμερας.
- Μη μετακινείτε το μικρόφωνο κατά τη διάρκεια της καταγραφής.

Ενίσχυση της ροής της αφήγησης

1. Παιδική ηλικία

- Πού γεννηθήκατε;
- Τι παιχνίδια παίζατε;
- Τι δουλειά έκαναν οι γονείς σας;

2. Σχολείο

- Σπουδάσατε;
- Πώς ήταν η σχέση με τους δασκάλους σας;
- Κάνατε τα μαθήματά σας;

3. Οικογένεια και συναισθήματα

- Έχετε αδέρφια;
- Πώς γνωρίσατε τη σύζυγο/τον σύζυγο;
- Θυμηθείτε τη μέρα του γάμου σας.

4. Εργασία

- Ποιο είναι/ήταν το επαγγελματά σας;
- Πότε ξεκινήσατε να δουλεύετε;
- Άλλαξε η δουλειά σας με την έλευση της τεχνολογίας;

Οι αφηγήσεις που καταγράφονται είναι αποτέλεσμα αδόμητων συνεντεύξεων, δηλαδή δεν υπάρχει συγκεκριμένη σειρά ερωτήσεων, διαφοροποιούνται ανάλογα με το θέμα. Το μόνο κοινό σημείο είναι το γενικότερο θέμα-στην περίπτωσή μας το παρελθόν- και σκοπός μας είναι οι αναμνήσεις να προκύψουν αυθόρμητα κατά τη διάρκεια της αφήγησης.

Αρχικά καταγράφετε τα στοιχεία του αφηγητή για να τον γνωρίσετε καλύτερα, αλλά και για να τα συμπληρώσετε στο αντίστοιχο έντυπο σε περίπτωση ελλειπών συμπλήρωσης από τον ίδιο.

Ξεκινάτε πάντα με την ερώτηση: «Ποια είναι η πιο έντονη ανάμνηση που σας έχει μείνει στο μυαλό;». Αν ο αφηγητής έχει ενημερωθεί για τη συνέντευξη, είναι πολύ πιθανόν να είναι προετοιμασμένος και να ξέρει πώς να ξεκινήσει την αφήγηση. Αν αντίθετα κάποιος είναι απροετοίμαστος ή απλά πιο συνεσταλμένος και αμήχανος, καλύτερα να τον καθοδηγήσετε με πιο στοχευμένα ερωτήματα για να νιώσει πιο άνετα.

Μόλις εντοπίσετε ένα θέμα που να ευχαριστεί τον αφηγητή, προσπαθήστε, με ερωτήσεις, να εμβαθύνετε σε αυτό. Στη συνέχεια μπορείτε να κατευθύνετε τη συζήτηση προς τη θεματολογία που επιθυμείτε.

Ακόμα και αν έχετε προσεγγίσει ένα αφηγητή για ένα συγκεκριμένο θέμα, ζητήστε του να επεκταθεί και σε πιο γενικά θέματα που περιλαμβάνονται στις προτεραιότητες για το αρχείο μας.

Παράρτημα 3

Μοντάζ βίντεο

Το μοντάζ είναι μία σημαντική διαδικασία για την ολοκλήρωση της δουλειάς του εξερευνητή αναμνήσεων.

Χρησιμοποιώντας προγράμματα επεξεργασίας βίντεο που βρίσκονται ήδη εγκατεστημένα στους περισσότερους υπολογιστές, μπορεί ακόμα και κάποιος που δεν είναι ιδιαίτερα εξοικειωμένος με το αντικείμενο να ολοκληρώσει το μοντάζ βίντεο, ακολουθώντας απλά βήματα.

Στο βίντεο που συνοδεύει το παρόν εκπαιδευτικό πακέτο υπάρχουν αναλυτικές οδηγίες για το μοντάζ με χρήση των προγραμμάτων **Windows Movie Maker (Windows)** και **iMovie (Mac)**.

Παράρτημα 4

Δραστηριότητες για την τάξη

Το συγκεκριμένο παράρτημα περιέχει προτάσεις δραστηριοτήτων για την τάξη. Στην αρχή της κάθε δραστηριότητα αναφέρεται το αντικείμενο της δραστηριότητας, ο χρόνος που χρειάζεται για την ολοκλήρωσή της και τα απαραίτητα υλικά. Στη συνέχεια περιγράφεται αναλυτικά η δραστηριότητα και στο τέλος αναφέρονται τα αναμενόμενα αποτελέσματα.

1. Η γραμμή του χρόνου

Αντικείμενο: Ιστορία

Διάρκεια: 20-40 λεπτά

Υλικά: χαρτιά/καρτέλες, χαρτοταινία, σελοτέιπ

Περιγραφή:

Επιλέξτε ιστορίες από την Τράπεζα Αναμνήσεων (www.memoro.org/gr-gr), μία για κάθε μαθητή ή για κάθε δύο μαθητές και μοιράστε τις. Αφού τις διαβάσουν, οι μαθητές θα πρέπει να τοποθετήσουν τις ιστορίες πάνω στη γραμμή του χρόνου, η οποία μπορεί να είναι μία λωρίδα που θα έχετε κατασκευάσει με χαρτοταινία στον πιο μεγάλο τοίχο της τάξης.

Παράδειγμα:

Είμαι η Πηνελόπη. Στην ηλικία των 27 έφυγα από την πολυαγαπημένη μου Ιθάκη και πήγα με τον άντρα μου στη Νότια Αφρική. Οι πρώτες εντυπώσεις ήταν πολύ θετικές. Όλα ήταν καθαρά και οργανωμένα και πολύ μεγαλύτερα απ' ό,τι είχα συνηθίσει στον μικρό, καταπράσινο τόπο μου. Μία από τις πρώτες ημέρες σταμάτησα στο δρόμο και έπιασα κουβέντα με έναν μαύρο άντρα που ερχόταν συχνά κι έπινε ποτό στο εστιατόριο του άντρα μου. Ήταν ένας πολύ καλοσυνάτος και γελαστός ηλικιωμένος άντρας. Όταν γύρισα στο μαγαζί του άντρα μου, 5 λεπτά αργότερα, κάποιος είχε ήδη προφτάσει και του είχε πει να προσέχω τη συμπεριφορά μου και να μην μιλάω σε «νέγρους». Εκείνη τη μέρα ήμουν πολύ στενοχωρημένη: έφυγα από την πατρίδα της δημοκρατίας και πήγα σε μία χώρα που δεν μου επιτρεπόταν να μιλάω σε όλους.

Ιστορικό γεγονός: Απαρτχάιντ

Πότε ξεκίνησε; Πότε τελείωσε; Τοποθετήστε αυτό το χαρτί στην αρχή της περιόδου του Απαρτχάιντ στη Νότιο Αφρική.

- Ρωτήστε τους μαθητές αν κάποιος ξέρει να τοποθετήσει το χαρτί πάνω στη γραμμή του χρόνου και να εξηγήσει εν συντομία τα ιστορικά γεγονότα/την ιστορική περίοδο που περιγράφεται από την ιστορία που του έχει δοθεί.
- Δώστε το χαρτί στον μαθητή και ζητήστε του να το μελετήσει και να κάνει στο σπίτι μία σύντομη έρευνα σχετικά με το ιστορικό γεγονός. Στο επόμενο μάθημα

μπορεί να κάνει μία σύντομη παρουσίαση, 5 λεπτών, στην τάξη.

Αποτελέσματα:

Οι μαθητές, μέσα από πραγματικές αναμνήσεις και βιώματα των αφηγητών της Τράπεζας Αναμνήσεων, συνειδητοποιούν ότι η Ιστορία δεν είναι κάτι μακρινό, τυπωμένο σε ένα βιβλίο, αλλά είναι στο “dna” των κοντινών μας ανθρώπων.

2. Η σειρά των γεγονότων

Αντικείμενο: Ιστορία

Διάρκεια: 20 λεπτά + 25 λεπτά

Υλικά: χαρτιά, στυλό/μαρκαδόροι

Περιγραφή:

Το παιχνίδι μπορεί να διαμορφωθεί για οποιοδήποτε ηλικιακό εύρος και για οποιαδήποτε ιστορική περίοδο. Πρώτα παίρνετε χαρτιά Α4 και γράφετε ή εκτυπώνετε διαφορετικά ιστορικά γεγονότα της περιόδου που επιλέξατε. Στη συνέχεια μοιράζετε τα χαρτιά αυτά στους μαθητές και τους ζητάτε να σηκωθούν και να σταθούν σε μία σειρά, σύμφωνα με τη σειρά των γεγονότων που αναγράφονται στα χαρτιά που έχουν στα χέρια τους. Αυτό πρέπει να γίνει σε απόλυτη ησυχία.

Τρεις μαθητές που δεν έχουν λάβει χαρτί θα ελέγξουν αν οι μαθητές κάθονται στη σωστή σειρά και θα αλλάξουν θέση σε όποιον κρίνουν. Έπειτα, οι τρεις αυτοί μαθητές θα παρουσιάσουν ολόκληρη την ιστορική περίοδο σαν μία ιστορία. Η αλληλεπίδραση με τους συμμαθητές τους θα είναι μία επιπλέον βοήθεια για αυτούς και θα οδηγήσει σε μεγαλύτερη συμμετοχή και διασκέδαση.

Αποτελέσματα:

Τα παιδιά κατανοούν με βιωματικό και ευχάριστο τρόπο τη ροή της Ιστορίας, μέσα από τα πιο σημαντικά γεγονότα μίας περιόδου. Στο πλαίσιο της δραστηριότητας μπορείτε να συζητήσετε με τους μαθητές τη σύνδεση που υπάρχει ανάμεσα σε αυτά τα γεγονότα, ώστε η Ιστορία να παρουσιάζεται όχι ως διαδοχή ανεξάρτητων γεγονότων, αλλά ως διαδοχή αλληλοεξαρτώμενων γεγονότων.

3. Ιστορικές Εικονομαχίες

Αντικείμενο: Ιστορία

Διάρκεια: ορίζεται από τον καθηγητή

Υλικά: λευκά χαρτιά, μολύβια/ στυλό/ μαρκαδόροι

Περιγραφή:

Σε μια προσπάθεια να γίνει το μάθημα πιο ελκυστικό για μαθητές γυμνασίου, κατά τη διάρκεια των επαναληπτικών μαθημάτων πριν τις εξετάσεις, μπορείτε να πάρετε μία λίστα ερωτήσεων / ιστορικών γεγονότων και να σχεδιάσετε ένα σκίτσο σχετικό με το θέμα δίπλα στην ερώτηση ή, εναλλακτικά, να βρείτε σχέδια από μία λίστα σχεδίων όπως π.χ. τα κλιπ αρτ του Microsoft Office. Στη συνέχεια καλείτε όποιον θέλει από τους μαθητές να κάνει κάποιο σχέδιο αντί απάντησης. Όταν δουν ότι είναι απλό και διασκεδαστικό θα θέλουν όλοι να συμμετέχουν. Οι μαθητές σηκώνονται στον πίνακα, παίρνουν μια ερώτηση και κάνουν ένα σχετικό σκίτσο. Αν δεν ξέρουν τι να κάνουν, τους δείχνετε κάποια προτεινόμενα σχέδια.

Αποτελέσματα:

Μέσα από αυτή τη δραστηριότητα οι μαθητές διασκεδάζουν και τα θέματα αποτυπώνονται πολύ καλύτερα στη μνήμη τους.

4. Η Ιστορία του Κόσμου ανά Δεκαετία

Αντικείμενο: Ιστορία, ομαδική εργασία

Διάρκεια: 60 – 80 λεπτά

Υλικά: Παγκόσμιος χάρτης, χαρτάκια ποστ-ιτ, χαρτιά και υλικά για τη δημιουργία αφίσας

Περιγραφή:

Χωρίστε τους μαθητές σε 10 ομάδες, αντιστοιχώντας μία ομάδα σε κάθε δεκαετία του εικοστού αιώνα. Δώστε 30 λεπτά στις ομάδες για να διαλέξουν 3 σημαντικά γεγονότα που συνέβησαν εκείνη τη δεκαετία. Ιδανικά, μπορείτε να ζητήσετε 2 γεγονότα σε διεθνές επίπεδο και ένα σε εθνικό. Δώστε τους χρόνο στη βιβλιοθήκη ή στην αίθουσα υπολογιστών του σχολείου για να διεξάγουν την έρευνά τους. Οι ομάδες θα πρέπει να γράψουν τις ημερομηνίες που βρήκαν σε χαρτιά ποστ-ιτ και να τα κολλήσουν πάνω στον χάρτη. Επίσης θα κατασκευάσουν μία αφίσα όπου θα καταγράψουν, με όποιο τρόπο θέλουν, τα βασικά γεγονότα της δεκαετίας τους, ώστε να μπορούν να τα παρουσιάσουν στους συμμαθητές τους και να απαντήσουν σε ερωτήσεις. Κάθε ομάδα θα έχει 5 λεπτά για να παρουσιάσει την αφίσα της.

* Το παιχνίδι μπορεί να γίνει και σε δύο διαφορετικές μέρες. Την πρώτη μέρα τα παιδιά παίρνουν τα θέματα. Μελετούν τα θέματα στο σπίτι και αναζητούν πληροφορίες, δουλεύοντας σε ομάδες. Τη δεύτερη μέρα παρουσιάζουν τα συγκεκριμένα γεγονότα με την αφίσα που έχουν φτιάξει.

Αποτελέσματα:

Οι συμμετέχοντες θα κατανοήσουν καλύτερα τα βασικά γεγονότα της παγκόσμιας ιστορίας του εικοστού αιώνα. Αυτό είναι πολύ σημαντικό κυρίως γιατί οι περισσότεροι μαθητές δεν μελετούν ποτέ ιστορία νεώτερη από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Επίσης αυτό θα ωφελήσει την ομαδική εργασία και την επικοινωνία μεταξύ των μαθητών.

5. Αυτοβιογραφικό Ζέσταμα

Αντικείμενο: «σπάσιμο του πάγου», προσωπική ιστορία, εισαγωγή στην αυτοβιογραφική μέθοδο

Διάρκεια: 16 λεπτά

Υλικά: κόλλες αναφοράς, ντοσιέ, διακορευτής χαρτιών

Περιγραφή:

Χωρίζετε την τάξη σε ζευγάρια και ζητάτε από κάθε ζευγάρι να ανταλλάξει σύντομες ιστορίες, αναμνήσεις, διάρκειας λίγων λεπτών. Μπορεί να είναι πρόσφατες ή παλιότερες ιστορίες. Μετά από την πρώτη ανταλλαγή σε προφορικό επίπεδο, διάρκειας 8 λεπτών, ζητήστε από τους μαθητές να γράψουν σε χαρτί το πολύ 2 γραμμές περιγράφοντας κάθε εμπειρία που άκουσαν. Στη συνέχεια ζητήστε από τα ζευγάρια να σκεφτούν τι ένιωσαν κατά τη διάρκεια αυτής της εμπειρίας, τι σκέφτηκαν και τι αισθάνονται, τώρα που το ξανασκέφτονται. Στο τέλος της άσκησης μαζέψτε τα χαρτιά και δημιουργήστε ένα κατάλογο αναμνήσεων της τάξης.

Αποτελέσματα:

Οι μαθητές θα γνωρίσουν την αυτοβιογραφική μέθοδο και θα μπορούν να μοιράζονται πιο εύκολα προσωπικές τους αναμνήσεις και ιστορίες με άλλους.

6. Θα σας πω το όνομά μου...

Αντικείμενο: αναπτύξεις και μοιράζεσαι την προσωπική σου ταυτότητα

Διάρκεια: 20 λεπτά

Υλικά: χαρτί και στυλό

Περιγραφή:

Ζητήστε από τους μαθητές να γράψουν ένα κείμενο για το όνομά τους το οποίο θα ξεκινά με τις λέξεις «Θα σας πω το όνομά μου...». Το κείμενο μπορεί να περιέχει στοιχεία από την οικογενειακή ιστορία, την ιστορία του ονόματος, τι αντιπροσωπεύει το όνομά τους γι' αυτούς, παρατσούκλια κλπ. Στη συνέχεια ζητήστε από τους μαθητές να μοιραστούν τις ιστορίες τους σε μικρές ομάδες. Μετά, αν θέλουν, μπορούν να παρουσιάσουν τη δουλειά τους σε μία μικρή έκθεση/αφίσα που θα δημιουργήσουν μέσα στην τάξη.

Αποτελέσματα:

Οι μαθητές θα έχουν την ευκαιρία να μιλήσουν για τα συναισθήματά τους σχετικά με την οικογενειακή τους ιστορία και την ταυτότητά τους. Επίσης θα συμμετέχουν σε μία εργασία που θα μπορούν να παρουσιάσουν.

7. Η Ιστορία της Οικογένειάς μου μέσα από ένα Αντικείμενο ή Φωτογραφία

Αντικείμενο: Οικογενειακή ταυτότητα, προσωπική ανάπτυξη, επικοινωνία

Διάρκεια: 60 λεπτά, εξαρτάται από το μέγεθος της ομάδας.

Υλικά: χρωματιστά χαρτιά/ κάρτες, στυλό, προσωπικό αντικείμενο / φωτογραφία.

Περιγραφή:

Ενημερώνετε από την προηγούμενη ημέρα τους μαθητές σχετικά με αυτή τη δραστηριότητα, ώστε να επιλέξουν ένα αντικείμενο ή μία φωτογραφία μέσω του οποίου θα διηγηθούν μία οικογενειακή ιστορία.

Κατά τη διάρκεια του μαθήματος, ζητήστε τους να γράψουν για το αντικείμενό τους, για την ιστορία του και τι συμβολίζει για αυτούς ή, στην περίπτωση της φωτογραφίας, για τα πρόσωπα ή τα μέρη που απεικονίζονται. Στη συνέχεια χωρίστε τους σε μικρές ομάδες και ζητήστε τους να μοιραστούν τη δουλειά τους με τους άλλους. Το αποτέλεσμα μπορείτε να το εκθέσετε στην τάξη με τη μορφή αφίσας ή με τη μορφή φωτογραφικού άλμπουμ.

Αποτελέσματα:

Οι μαθητές θα μπουν στη διαδικασία σκέψης σχετικά με την ιστορία της οικογένειάς τους και τι σημαίνει αυτή για τους ίδιους, ενώ στη συνέχεια θα εξωτερικεύσουν αυτές τις σκέψεις τους. Αυτό είναι ιδιαιτέρως χρήσιμο για τους μαθητές που δεν μιλάνε εύκολα σε μια ομάδα. Θα τους προσφέρετε μία οπτική και απτική μέθοδο επικοινωνίας. Επίσης οι μαθητές θα έχουν την ευκαιρία να παρουσιάσουν τη δουλειά τους σε ένα ευρύτερο κοινό.

8. Ζωντανή Ιστορία

Αντικείμενο: Ιστορία, πολιτισμός, ευρωπαϊκή ιστορία, ομαδική εργασία

Διάρκεια: 60 λεπτά

Υλικά: χαρτιά, στυλό

Περιγραφή:

Χωρίστε τους μαθητές σε μικρές ομάδες και ζητήστε τους να κουβεντιάσουν ρητά/ παροιμίες, διαλέκτους ή/και διαφορετικές προφορές και έθιμα της περιοχής τους ή του τόπου καταγωγής τους. Ζητήστε τους να συζητήσουν για τις ομοιότητες ή τις διαφορές μεταξύ διαφορετικών περιοχών ή χωρών. Μπορούν ακόμη να μοιραστούν και τις απόψεις τους σχετικά με ιστορικά περιστατικά από τη δική τους οπτική γωνία και τις παραδόσεις του τόπου τους.

Στο τέλος της δραστηριότητας, κάθε ομάδα πρέπει να κάνει μία σύντομη παρουσίαση στην τάξη και να παρουσιάσει τα συμπεράσματα ή ενδιαφέροντα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν.

Αποτελέσματα:

Οι μαθητές θα ερευνήσουν διαφορετικές πτυχές της ιστορίας τους και της ευρωπαϊκής ιστορίας και θα βελτιώσουν την ομαδική εργασία και τις επικοινωνιακές δεξιότητές τους.

Αξιολόγηση Ομάδας

Αντικείμενο: Αξιολόγηση, ομαδική εργασία, δημιουργικότητα

Διάρκεια: 30 λεπτά

Υλικά: Πίνακας και κιμωλίες/μαρκαδόροι

Περιγραφή:

Στον πίνακα σχεδιάζετε έναν στόχο, ο οποίος χωρίζεται σε διαφορετικούς τομείς ανάλογα με το πλήθος των ομαδικών δραστηριοτήτων της τάξης. Κάθε τομέας αντιστοιχεί σε μία δραστηριότητα. Οι μαθητές καλούνται να σημαδέψουν πάνω στον στόχο πόσο επιτυχημένη θεωρούν κάθε δραστηριότητα τοποθετώντας την πιο κοντά ή πιο μακριά από το κέντρο. Πέρα από την αντικειμενική επιτυχία των δραστηριοτήτων, ζητήστε από τους μαθητές να συνυπολογίσουν και την ομαδική ατμόσφαιρα και το κλίμα συνεργασίας.

Ατομική Αξιολόγηση

Αντικείμενο: Αξιολόγηση, προσωπική ανάπτυξη

Διάρκεια: 30 λεπτά

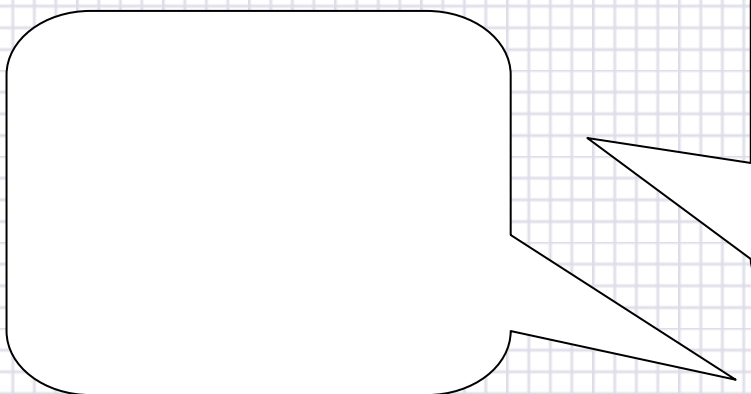
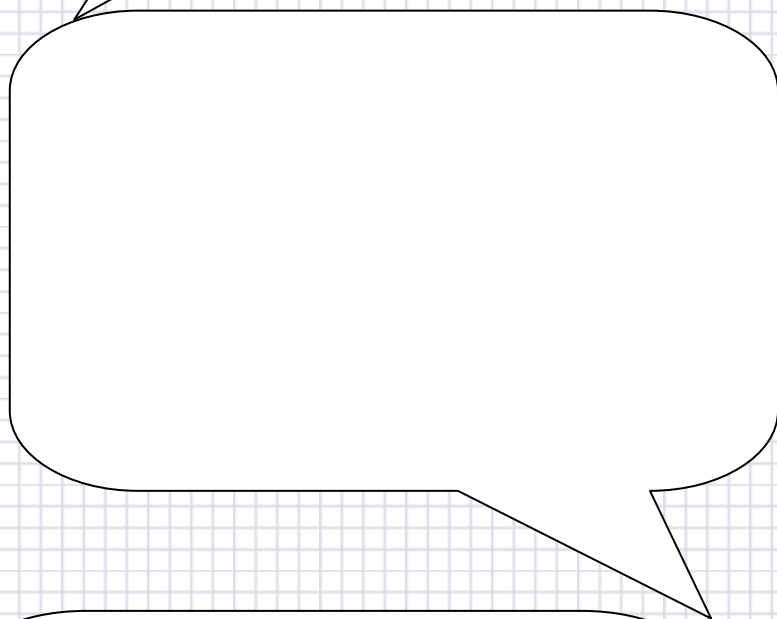
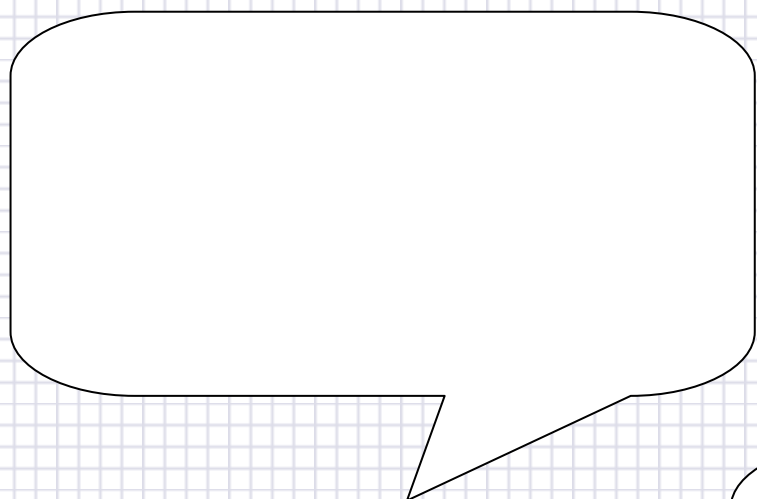
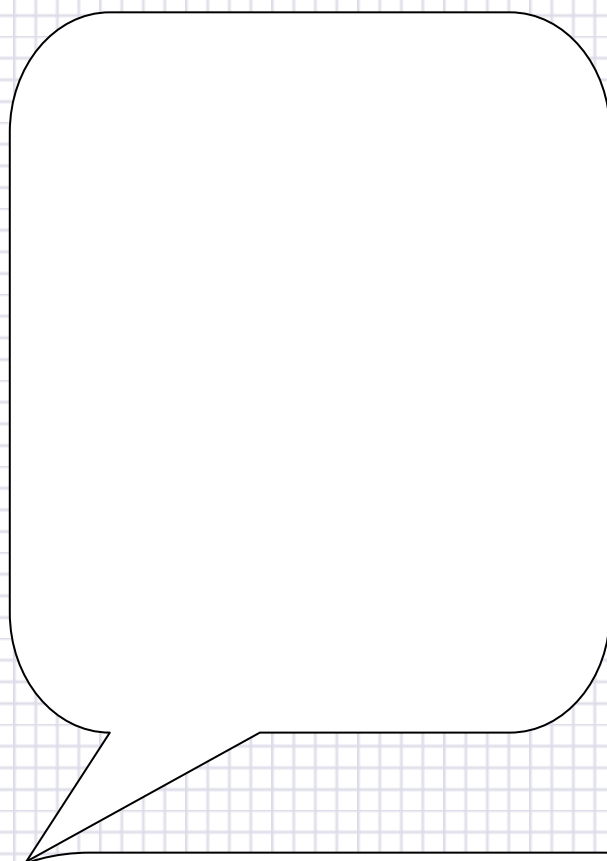
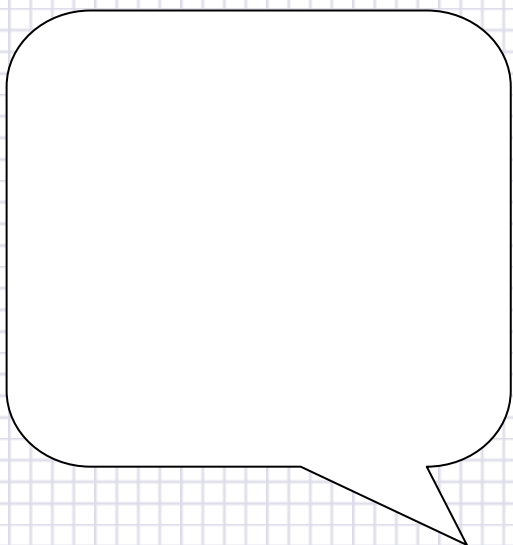
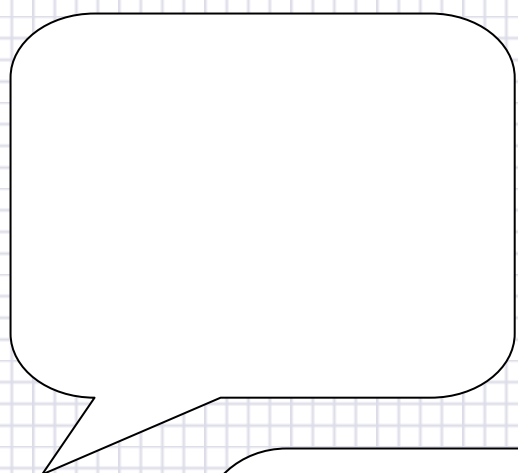
Υλικά: Ερωτηματολόγια και στυλό

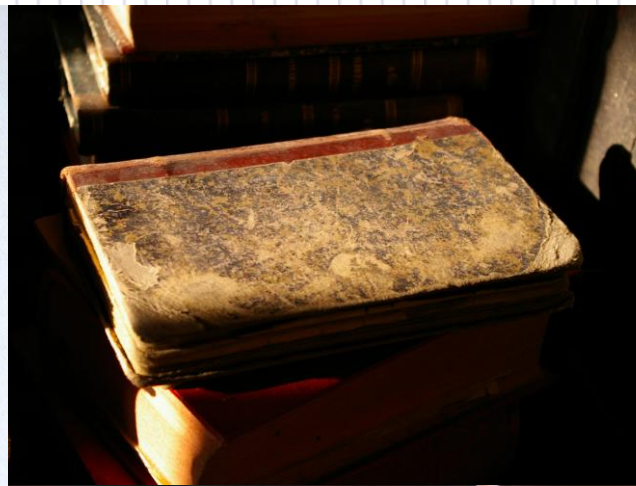
Περιγραφή:

Μοιράστε στους μαθητές ερωτηματολόγια με ερωτήσεις σχετικές με όλα τα χαρακτηριστικά κάθε δραστηριότητας. Αφήστε τους χρόνο να σκεφτούν και να γράψουν τι έμαθαν και τι συγκρατούν από τις δραστηριότητες, πώς τους επηρέασαν, τι τους άρεσε και θα ήθελαν να επαναλάβουν καθώς και ποια σημεία βρήκαν άχρηστα ή βαρετά. Συγκεντρώστε και αναλύστε τις αξιολογήσεις. Μπορείτε να τους προσφέρετε την επιλογή να τα συμπληρώσουν ανώνυμα, διαβεβαιώνοντάς τους ότι οι απαντήσεις τους είναι εμπιστευτικές και ότι θα βοηθήσουν στη βελτίωση των δραστηριοτήτων. Ελέγξτε αν τα αποτελέσματα ταιριάζουν με τις προσδοκίες σας.

Αποτελέσματα:

Οι μαθητές έχουν την ευκαιρία να εκφράσουν ανώνυμα ή επώνυμα τη γνώμη τους για τις ομαδικές δραστηριότητες. Με αυτόν τον τρόπο, μπορείτε να δείτε ποια στοιχεία των δραστηριοτήτων ήταν επιτυχημένα και ποια επιδέχονται βελτίωση.

BANCA DELLA MEMORIA ONLUS
www.memoro.org/it

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΝΑΜΝΗΣΕΩΝ
www.memoro.org/gr-gr
info.gr@memoro.org
6984278479